

IP OFFICE

Український національний офіс
інтелектуальної власності та інновацій

НЕОФІЦІЙНИЙ ПЕРЕКЛАД

**РІШЕННЯ
СУДУ ЄС**

У СПРАВІ C-41/14

ВІД 26 ЛЮТОГО 2015 РОКУ

(CHRISTIE'S FRANCE)

РІШЕННЯ СУДУ (ЧЕТВЕРТА ПАЛАТА)

26 ЛЮТОГО 2015 РОКУ (*)

(Звернення щодо попереднього рішення – Директива 2001/84/ЄС – Стаття 1 – Інтелектуальна власність – Продаж на аукціоні оригінальних творів мистецтва – Право слідування на користь автора оригінального твору – Особа, відповідальна за виплату роялті за право слідування – Покупець або продавець – Відступлення за договором)

У СПРАВІ C-41/14,

ЗАПИТ на попереднє рішення відповідно до статті 267 ДФЄС від Касаційного суду (Франція), винесене ухвалою від 22 січня 2014 року, отримане Судом 27 січня 2014 року, у провадженні

CHRISTIE'S FRANCE SNC

ПРОТИ

НАЦІОНАЛЬНОГО СИНДИКАТУ АНТИКВАРІВ,

СУД (ЧЕТВЕРТА ПАЛАТА),

у складі: L. Bay Larsen, (голова палати), K. Jürimäe, J. Malenovský (доповідач), M. Safjan та A. Prechal (судді),
Генеральний адвокат: M. Wathelet,
Секретар: A. Calot Escobar,

беручи до уваги письмовий процес,
розглянувши зауваження, подані від імені

- Christie's France SNC, адвокатами D. Théophile та A. Rios,
- Національного синдикату антикваріату, представленого адвокатами G. Lesourd та B. Edelman
- французького уряду - адвокати D. Colas та F.-X. Bréchet , що діють в якості агентів,
- Європейської Комісії, з боку J. Hottiaux та J. Samnadda, адвокати, що діють в якості агентів,

заслухавши Генерального адвоката, вирішив ухвалити рішення без надання висновку,
зазначає наступне

РІШЕННЯ

1. Звернення щодо ухвалення попереднього рішення стосується тлумачення статті 1 Директиви 2001/84/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 вересня 2001 року про право слідування на користь автора оригінального твору (OJ 2001 L 272, с. 32).
2. Запит було зроблено в рамках провадження між Christie's France SNC ("Christie's France") та Національним синдикатом антикварів (Національна асоціація антикварів; "SNA") щодо дійсності умов, включеної до загальних умов продажу Christie's France, відповідно до якої останній стягує з покупця суму, що є рівнозначною роялті, на користь автора відповідно до права слідування ("умова, що розглядається").

ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ

Законодавство ЄС

3. В пунктах 3, 4, 9, 10, 13-15, 18 і 25 преамбули Директиви 2001/84 зазначено наступне:

"(3) Право слідування спрямоване на забезпечення авторам творів графічного і пластичного мистецтва участі в економічному успіху їхніх оригінальних творів мистецтва.

(4) Право слідування є невід'ємною частиною авторського права та важливим привілеєм авторів. Запровадження такого права в усіх державах-членах відповідає потребі забезпечити авторам творів належний та уніфікований рівень охорони.

...

(9) Право слідування нині передбачено національним законодавством більшості держав-членів. Такі законодавчі положення, де вони існують, мають деякі відмінності, а саме: відмінності щодо творів, на які поширюється право, осіб, що мають право отримувати роялті, застосовних ставок, транзакцій, які є підставою для виплати роялті, та бази його нарахування. ... Таким чином, це право є фактором, який сприяє виникненню спотворень конкуренції, а також переміщенню продажів у межах Співтовариства.

(10) Такі значні відмінності, пов'язані з існуванням права слідування та його застосування державами-членами, мають безпосередній негативний вплив на належне функціонування внутрішнього ринку у сфері творів мистецтва, як передбачено статтею 14 Договору. У такій ситуації стаття 95 Договору є необхідною правовою базою.

...

(13) Необхідно усунути наявні відмінності між положеннями законодавства, якщо вони мають спотворювальний вплив на функціонування внутрішнього ринку, і запобігати появі будь-яких нових таких відмінностей. Немає жодної необхідності усувати чи запобігати появі відмінностей, які не можуть негативно впливати на функціонування внутрішнього ринку.

(14) ... Наявність відмінностей між національними положеннями щодо права слідування зумовлює спотворення конкуренції та переміщення продажів у межах Співтовариства і призводить до нерівного ставлення до митців, яке залежить від того, де відбувається продаж їхніх творів...

(15) З огляду на масштаб розбіжностей між національними положеннями, необхідно ухвалити гармонізаційні інструменти для врегулювання значних відмінностей між законодавством держав-членів у сферах, де такі значні розбіжності можуть зумовлювати чи підтримувати спотворені умови конкуренції. Проте, немає необхідності гармонізувати всі положення законодавства держав-членів щодо права слідування і, щоб залишити якомога більше простору для ухвалення національних рішень, достатньо обмежити гармонізацію тими національними положеннями, які мають найбільш прямий вплив на функціонування внутрішнього ринку.

...

(18) Сферу застосування права слідування необхідно поширити на всі дії з перепродажу, за винятком дій, вчинених безпосередньо між особами, що діють як приватні особи, без залучення професійного учасника ринку творів мистецтва.

...

(25) Особою, яка сплачує роялті, повинен, зазвичай, бути продавець. Державам-членам необхідно надати можливість передбачати відступи від цього принципу щодо відповідальності за виплату. Продавець – це особа чи підприємство, від імені якого здійснюється продаж."

4. Стаття 1 Директиви 2001/84 (під назвою "Предмет права слідування") передбачає:

"1. Держави-члени повинні забезпечувати на користь автора оригінального твору мистецтва право слідування, означене як невідчужуване право, від якого не можна відмовитися (навіть задалегідь), на отримання роялті від ціни продажу, одержаної за будь-який перепродаж твору, здійснений після першого відчуження твору автором.

2. Зазначене в параграфі 1 право застосовується до всіх дій з перепродажу, у яких як продавці, покупці чи посередники беруть участь професійні учасники ринку творів мистецтва, такі як аукціонні доми, мистецькі галереї та, загалом, будь-які торговці творами мистецтва.

...

4. Роялті сплачується продавцем. Держави-члени можуть передбачити, що одна з фізичних чи юридичних осіб, зазначених у параграфі 2, яка не є продавцем, повинна самостійно або спільно з продавцем нести відповідальність за сплату роялті."

Французьке законодавство

5. Стаття 1 Директиви 2001/84 була перенесена у французьке законодавство Законом № 2006-961 від 1 серпня 2006 року про авторське право і деякі суміжні права в інформаційному суспільстві (Закон № 2006-961 від 1 серпня 2006 року про авторське право і суміжні права в інформаційному суспільстві (JORF, 3 серпня 2006, р. 11529)).

6. Відповідно до статті L. 122-8 Кодексу інтелектуальної власності (code de la propriété intellectuelle) зі змінами, внесеними Законом № 2006-961:

"Автори оригінальних творів ... користуються правом слідування, яке є невід'ємним правом на частку у доходах від будь-якого продажу твору після його першої передачі автором або особами, які мають на нього право, коли професійний учасник ринку творів мистецтва бере участь як продавець, покупець або посередник. ...

Роялті сплачується продавцем. Особою, відповідальною за сплату роялті, є професіонал, який бере участь у продажі, а якщо передача здійснюється між двома професійними особами, - продавець. ..."

СПІР В ОСНОВНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ТА ПИТАННЯ, ВИНЕСЕНЕ НА ПОПЕРЕДНЄ РІШЕННЯ

7. "Крістіс Франс", французька дочірня компанія транснаціональної фірми "Крістіс", є компанією, яка організовує добровільні продажі на аукціонах. З цією метою компанія регулярно організовує продажі художніх творів, в яких виступає від імені продавців. З деяких продажів сплачується роялті згідно з правом слідування. Christie's France включила цю умову до умов продажу, яка дає їй право збирати від імені продавця суму за будь-який лот, на який поширюється право слідування і який позначений у каталозі символом λ: "Крістіс Франс" несе відповідальність за передачу цієї суми організації колективного управління або самому автору.

8. SNA - це асоціація, члени якої працюють на тому ж ринку, що й "Крістіс Франс", і, таким чином, на думку асоціації, є конкурентами "Крістіс Франс".

9. Щодо продажів 2008 та 2009 років, SNA висловила точку зору, що оспорювана умова покладала відповідальність щодо сплати роялті від перепродажу на покупця, а це в свою чергу становило недобросовісну конкуренцію, яка порушує статтю L. 122-8 Кодексу інтелектуальної власності. Тому SNA подала позов проти Christie's France з вимогою визнати цю умову недійсною.

10. Рішенням від 20 травня 2011 року Паризький суд загальної юрисдикції (Регіональний суд Парижа) відхилив цей позов, вважаючи, що розподіл тягаря сплати роялті від перепродажу не становить недобросовісну конкуренцію як такий.

11. SNA подала апеляцію до Апеляційного суду Парижа (Паризький апеляційний суд). Суд постановив, по-перше, що право слідування було започатковано в якості винагороди, яку продавець, отримавши гроші від продажу твору, виплачує автору, оскільки початкова винагорода на момент першої передачі твору могла бути низькою, враховуючи подальше зростання вартості. По-друге, на думку Паризького апеляційного суду, будь-яке відступлення за договором від положень Директиви 2001/84 суперечив би меті Директиви, яка полягає у стандартизації права слідування. Таким чином, Апеляційний суд Парижа визнав цю умову недійсною.

12. Christie's France подав апеляцію з приводу права, стверджуючи, зокрема, що Директива 2001/84 без додаткових роз'яснень або обмежень встановлює, що роялті сплачується продавцем, і, таким чином, не виключає договірної домовленості про розподіл відповідальності за сплату роялті.

13. За таких обставин Касаційний суд вирішив зупинити провадження у справі та передати на розгляд Суду наступне питання:

"Чи слід тлумачити правило, встановлене статтею 1(4) Директиви 2001/84 (про відповідальність продавця за сплату роялті) як таке, яке остаточно закріплює обов'язок продавця нести витрати, пов'язані зі сплатою роялті, без будь-яких відступлень за договором?"

ПИТАННЯ, ПОСТАВЛЕНЕ ДЛЯ ВИНЕСЕННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО РІШЕННЯ

14. У своєму запитанні суд, що розглядає справу, запитує, по суті, чи слід тлумачити статтю 1(4) Директиви 2001/84 як таку, що зобов'язує продавця в кожному випадку нести витрати на сплату роялті за перепродаж, чи можливий будь-який відступ від неї за домовленістю.

15. Перш за все, Суд нагадує, що однією з цілей прийняття Директиви 2001/84 було, як це випливає з пунктів 3 і 4 її тексту, забезпечення того, щоб автори графічних і пластичних творів мистецтва брали участь в економічному успіху своїх оригінальних творів мистецтва (див., з цього приводу, рішення у справі *Fundación Gala-Salvador Dalí and VEGAP*, C-518/08, EU:C:2010:191, п. 27).

16. Директива 2001/84 також має на меті, згідно з пунктами 13 та 14, усунення відмінностей між законами, які спричиняють нерівне ставлення до авторів залежно від місця продажу їхніх творів.

17. З метою забезпечення досягнення цих цілей, відповідно до статті 1(1) Директиви 2001/84, держави-члени повинні забезпечити на користь автора право слідування, яке є невід'ємним правом, від якого не можна відмовитися заздалегідь, і яке має на меті забезпечити авторам певний рівень винагороди у вигляді роялті у розмірі, що дорівнює відсотку від ціни продажу, отриманої за будь-який перепродаж їхніх творів.

18. У зв'язку з цим Суд зазначає, що оскільки Директива 2001/84 зобов'язує держави-члени забезпечувати роялті від перепродажу, ці держави повинні вважатися відповідальними за забезпечення фактичної сплати такого роялті, якщо відповідні положення Директиви не позбавлені практичного впливу (див., за аналогією, рішення у справі *Stichting de Thuiskopie*, C-462/09, EU:C:2011:397, п. 34).

19. Ця відповідальність з боку держав-членів також передбачає, що тільки вони можуть визначати (в рамках, встановлених Директивою 2001/84) відповідальну за виплату роялті автору особу.

20. Згідно з пунктом 4 Директиви 2001/84, необхідно забезпечити авторам достатній і загальноприйнятий рівень захисту. Обов'язок забезпечувати такий рівень захисту передбачає, що тільки держави-члени повинні визначати у своєму законодавстві особу, яка має сплачувати роялті.

21. У зв'язку з цим, стаття 1(4) Директиви 2001/84 враховуючи пункт 25, зазначає, що особа, яка сплачує роялті, по суті, повинна бути продавцем.

22. Крім того, такий підхід можна легко пояснити з огляду на те, що, як правило, при перепродажі саме продавець отримує суму з ціни продажу після завершення угоди.

23. Однак, з другого речення статті 1(4) Директиви 2004/81, що розглядається разом з пунктом 25, можна зробити висновок, що держави-члени можуть передбачити відступи від принципу, згідно з яким роялті сплачує продавець, хоча вони обмежені у виборі інших осіб, окрім продавця, які самостійно або разом з продавцем візьмуть на себе відповідальність за сплату роялті.

24. У зв'язку з цим, у статті 1(4) Директиви 2001/84 чітко зазначено, що якщо держава-член передбачає, що роялті має сплачуватися іншою особою окрім продавця, держава повинна визначити цю особу з кола професійних осіб, вказаних у статті 1(2), які беруть участь в перепродажах, що підпадають під сферу дії Директиви в якості продавців, покупців або посередників.

25. По-друге, версії статті 1(4) Директиви 2001/84 деякими мовами (іспанська, французька, італійська або португальська) можна трактувати як такі, що розрізняють особу, яка несе відповідальність за виплату автору з одного боку та особу, яка повинна обов'язково нести витрати, пов'язані зі сплатою роялті, – з іншого, в той час як датсько-, німецько-, англійсько-, румунсько- та шведомовна версії не містять такого розрізнення.

26. Необхідність однакового тлумачення положення права ЄС полягає в тому, що у випадку розбіжностей між різними мовними версіями, положення повинно тлумачитися з урахуванням контексту та мети правил, частиною яких воно є (див. з цього приводу *DR i TV2 Danmark, C-510/10, EU:C:2012:244, п. 45, i Bark, C-89/12, EU:C:2013:276, п. 40*).

27. Стосовно контексту, в якому слід розглядати статтю 1(4) Директиви 2001/84, з пунктів 9, 10 і 25 можна зробити висновок, що, хоча директива містить положення про певні питання, пов'язані з охопленими творами, особами, які мають право на отримання роялті, ставками, що застосовуються, угод, на які поширюється виплата роялті, і підґрунтя для розрахунків, а також про деякі питання стосовно особи, яка виплачує роялті, в Директиві нічого не сказано про особу, яка повинна обов'язково нести витрати, пов'язані з виплатою роялті, яке належить автору відповідно до права слідування.

28. Для того, щоб мати можливість надати тлумачення у світлі мовчання Директиви 2001/84 з цього приводу, необхідно звернутися до цілей, які переслідує Директива. Хоча Директива 2001/84 має на меті, серед іншого, покласти край спотворенню конкуренції на ринку творів мистецтва, ця мета обмежена рамками, викладеними в пунктах 13 і 15 цієї Директиви.

29. Зокрема, з цих витягів очевидно, що немає необхідності усувати відмінності між національними законодавствами, які, очікувано, не вплинуть на функціонування внутрішнього ринку, і що для того, щоб залишити якомога більше простору для національних рішень, достатньо обмежити гармонізацію тими національними положеннями, які мають найбезпосередніший вплив на функціонування внутрішнього ринку (див., з цього приводу, *Fundación Gala-Salvador Dalí i VEGAP, EU:C:2010:191, пункти 27 і 31*).

30. З метою досягнення вищезазначеної окресленої мети, необхідно передбачити положення щодо особи, відповідальної за виплату роялті на користь автора, а також щодо правил встановлення розміру роялті. Однак таке положення не є необхідністю стосовно питання про те, хто зрештою нестиме витрати на виплату роялті.

31. Слід визнати неможливість виключення факту, що останнє питання може певною мірою мати спотворюючий вплив на функціонування внутрішнього ринку. Однак такий вплив у будь-якому випадку є лише опосередкованим, оскільки він виникає в результаті договірних домовленостей, які не залежать від виплати роялті автору, (але - прим. перекл.) за які відповідає особа, яка сплачує роялті.

32. Отже, в ситуації, коли держава-член приймає законодавство, яке передбачає, що продавець або професійний учасник ринку творів мистецтва, який бере участь в угоді, є особою, яка сплачує роялті, Директива 2001/84 не позбавляє цих осіб можливості домовитися у випадку перепродажу з будь-якою іншою особою, включно з покупцем, про те, що ця інша особа буде остаточно нести витрати, пов'язані з виплатою роялті, що належить автору, за умови, що договірні домовленості такого характеру не впливають на зобов'язання і відповідальність, які особа-платник роялті несе перед автором.

33. З огляду на всі вищезазначені вищевикладені обставини, відповіді на поставлене питання можна таким чином: статтю 1(4) Директиви 2001/84 слід тлумачити як таку, що не перешкоджає особі, яка сплачує роялті від перепродажу, визначеній як така національним законодавством, незалежно від того, чи є вона продавцем або професійним учасником ринку творів мистецтва, що бере участь в угоді, домовитися з іншою особою, включаючи покупця, про те, щоб ця інша особа остаточно несла витрати, пов'язані з роялті, домовитися з будь-якою іншою особою, включаючи покупця, про те, що ця інша особа остаточно понесе, повністю або частково, витрати, пов'язані з виплатою роялті, за умови, що договірні домовленості такого роду не впливає на зобов'язання і відповідальність, які особа, яка сплачує роялті, має перед автором.

ВИТРАТИ

34. Оскільки це провадження є для сторін основного провадження етапом у справі, що розглядається національним судом, рішення про витрати приймається цим судом. Витрати, понесені у зв'язку з поданням зауважень до Суду, крім витрат цих сторін, не підлягають відшкодуванню.

НА ЦИХ ПІДСТАВАХ СУД (ЧЕТВЕРТА ПАЛАТА) ПОСТАНОВЛЯЄ:

Стаття 1(4) Директиви 2001/84/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 вересня 2001 року про право слідування на користь автора оригінального твору мистецтва повинна тлумачитися як така, що не перешкоджає особі, яка сплачує роялті від перепродажу, визначеного національним законодавством, незалежно від того, чи є вона продавцем або професійним учасником ринку творів мистецтва, який бере участь в угоді, домовитися з будь-якою іншою особою, включно з покупцем, про те, що ця інша особа зрештою повністю або частково понесе витрати, пов'язані з виплатою роялті, за умови, що договірна домовленість такого роду не впливає на зобов'язання і відповідальність, які особа, яка сплачує роялті, має перед автором.

[Підписи]

* Мова справи: Французька.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ:

Проект має на меті поширення інформації про практику Суду ЄС з питань інтелектуальної власності серед зацікавлених фахівців.

Текст перекладу та резюме рішень Суду ЄС з питань інтелектуальної власності розроблено та представлено з інформаційною метою.

Представлена інформація НЕ є офіційною і НЕ рекомендована для використання у експертних дослідженнях.

Переклад та резюме рішень Суду ЄС створені з використанням відкритої інформації, що міститься у інформаційній системі Суду ЄС. (<https://curia.europa.eu>).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОЄКТ:

Серія: *Рішення Суду ЄС з питань інтелектуальної власності: резюме, неофіційний переклад.*

Про що: *про позиції Суду ЄС у сфері інтелектуальної власності.*

Для кого: *для фахівців з питань інтелектуальної власності.*

Мета: *інформування спільноти про практику Суду ЄС з актуальних питань інтелектуальної власності.*

Координатор: *к.ю.н., доцент Любов Майданик.*

Виконавці: *к.ю.н., Галина Андрущенко, Юлія Кравченко.*

Більше резюме Рішень Суду ЄС шукай тут

<https://www.facebook.com/voice.of.creativity>